نگاه

سید رحیم نعمتی

بانگ رحیل واشنگتن از دروازه دوحه

جو بایدن، رئیس‌جمهور امریکا، در جریان دیدار اخیرش با شیخ تمیم بن‌حمد آل ثانی، امیر قطر، به او وعده داد بـه زودی قطر را به عنوان متحد اصلی امریکا در خارج از ناتو معرفی خواهد کرد تا اینکه «اهمیت روابط بین دوطرف» را نشان داده باشد. شاید به نظر برسد که دادن این عنوان به قطر بیشتر یک تعارف سیاسی باشد، به خصوص اینکه امریکا چنین عنوانی را به کویت و بحرین نیز داده بود اما باید گفت که موضوع در مورد قطر کاملاً متفاوت است. در واقع، قطر نه مثل کویت بی‌میل به حضور در عرصه بین‌الملل و نه مثل بحرین کشوری بی‌اهمیت در این عرصه است بلکه رقابت شدید آن با عربستان و امارات باعث می‌شود این موضوع اهمیت خاصی پیدا کند.

این کار بایدن از یک جهت درست مقابل اقدام ترامپ در پنج سال قبل است که با سفر به ریاض و نشان دادن چراغ سبز به سعودی‌ها، بحران روابط بین عربستان سـعودی و متحدانش با قطر را کلید زد. آن اقدام ترامپ با رویکرد دولتش برای افزایش تنش‌ها در خاورمیانه منطبق بود که از یک سو در جنگ یمن و با حمایت جدی‌تر از تجاوز نظامی ائتلاف تحت رهبری سعودی‌ها به این کشور دنبال می‌شد و از سوی دیگر، تنش دیپلماتیک را بین سـعودی‌ها و متحدانش در برابر قطر ایجاد کرد؛ به این خیال که با تسلیم شدن قطر موقعیت آل‌سعود و به خصوص محمد بن‌سلمان، ولیعهد سعودی‌ها را در جهان عرب مستحکم خواهد کرد. قطر تسلیم نشد و این سیاست کاخ سفید در نهایت محکوم به شکست بود و حالا بایدن با اعطای این عنوان به قطر رویکرد دیگری را علیه ترامپ به نمایش می‌گذارد. در واقع، این رویکـرد بر راهبرد فعلی امریکا برای خروج از منطقه منطبق است و قطر در جریان خروج امریکا از افغانستان نقش اساسی داشت و بایدن می‌خواهد با اعطای این عنوان به قطر بگوید که برای اجرای راهبردش تکیه بر قطر دارد و نه سعودی‌ها و اماراتی‌ها.

این جهت‌گیری دولت بایدن پیام روشنی به دوقلوی سعودی-اماراتی می‌رساند. این پیام به معنای همکاری نزدیک‌تر واشنگتن با دوحه در زمینه‌های امنیتی، تسلیحاتی، تحقیقات و فناوری است. شکی نیست که نزدیکی بیشتر روابط بین واشنگتن و دوحه از نظر سعودی-اماراتی به معنای دور شدن واشـنگتن از آنها است. با وجود اینکه سعودی‌ها سال گذشـته با قطر آشـتی کردند اما به نظر می‌رسد مبنای رقابت همچنان ادامـه یافته، چنانکه ایـن تنش گاه بـه گاه و با تنش‌های رسانه‌ای بین امارات و قطر نمودار می‌شود. اعطای عنوان متحد اصلی امریکا در خارج از ناتو باعث می‌شود وزنه قطر در این رقابت سنگین‌تر از سعودی‌ها و اماراتی‌ها شـود و دولت بایدن برای اجرای نقشه‌اش و تغییر راهبرد امریکا به سمت اقیانوس هند-آرام تکیه بر قطر در جهان عرب داشته باشد تا عربستان و امارات. این انتخاب امریکا بی‌توجه به جاه‌طلبی‌های منطقه‌ای این دوقلو نیست که همچنان درگیر جنگ یمن هستند و هزینه‌های این جاه‌طلبی‌ها روز به روز بیشتر از گذشته می‌شود، چنانکه در حملات اخیر یمن به ابوظبی به خوبی دیده شد. هرچند واشنگتن به حمایت لفظی از سعودی و اماراتی‌ها ادامه می‌دهد اما انتخاب قطر نشان می‌دهد که واشنگتن حاضر نیست مشارکتی در هزینه جاه‌طلبی آن دو داشته باشد بلکه دیپلماسی فعال قطری را به نفع خود و نقشه‌های راهبردی‌اش می‌بیند. به این ترتیب، منطقه و به خصوص متحدان امریکا شاهد چرخش توجه واشنگتن از ریاض و ابوظبی به سمت دوحه هستند و این چرخش بی‌شک از یک سو باعث تقویت موقعیت منطقه‌ای دوحه در برابر ریاض و ابوظبی می‌شود و از سوی دیگر، هزینه جاه‌طلبی‌های منطقه‌ای این دو را افزایش می‌دهد. به نظر می‌رسـد که قطر بعد از پنج سـال بحران بـا دو رقیب اصلی منطقه‌ای خود حالا نه تنها از آن بحران خارج شده بلکه حتی توازن قوا به نفع آن در حال تغییر است.

دورنما

با تصمیم شگفتی‌ساز صدر صورت گرفت

ابهام در جلسه پارلمانی تعیین رئیس‌جمهور عراق

یک روز پس از آنکه نماینده حزب دموکرات کردستان عراق اعلام کرد که نشست مثبت و پرباری با مقتدی صدر داشته است، فراکسیون پارلمانی صدر اعلام کرد که نشست روز دوشنبه آینده پارلمان برای انتخاب رئیس‌جمهور را تحریم و از حضور در آن خودداری می‌کند.

به گزارش «جوان»، پارلمان عراق قرار بود روز دوشنبه، ۱۸ بهمن‌ماه جلسه رأی‌گیری انتخاب رئیس‌جمهور این کشور را برگزار کند، اما اکنون برگزاری این جلسه در هاله‌ای از ابهام قرار گرفته است. ابهام در برگزاری جلسه انتخاب رئیس‌جمهور عراق در پارلمان پس از آن پیش آمد که «حسین العذاری»، رئیس فراکسیون پارلمانی صدر، روز شنبه اعلام کرد که به دستور «مقتدی صدر» تمامی مذاکرات با فراکسیون‌های پارلمانی برای تشکیل دولت آتی به حالت تعلیق درآمد. این عضو فراکسیون صدر افزود: «تصمیم داریم که هیچ یک از نمایندگان جریان صدر - به استثنای نایب رئیس اول پارلمان - در نشست روز دوشنبه پارلمان برای انتخاب رئیس‌جمهور حضور نیابند.» پارلمان عراق اسامی ۲۵ نامزد تأیید صلاحیت شده برای ریاست‌جمهوری را رسماً اعلام کرده، اما رقابت اصلی برای تصدی این پست میان «برهم صالح» رئیس‌جمهور کنونی به نمایندگی از حزب اتحادیه میهنی کردستان و «هوشیار زیباری» وزیر دارایی برکنار شده در دوره «حیدر العبادی» است. تاکنون پست ریاست جمهوری عراق طبق یک توافق داخلی میان دو حزب اتحادیه میهنی و دموکرات کردستان عراق، در اختیار اتحادیه میهنی کردستان بوده اما در این دوره میان دو حزب کردی پارلمان عراق رقابت سختی جریان دارد.

بـا این حـال تصمیم مقتـدی صدر بـرای تحریـم جلسـه انتخاب رئیس‌جمهور در پارلمان عراق با شگفتی و ابراز تعجب دیگر گروه‌های عراقی روبه‌رو شده و «مسعود بارزانی» رئیس حزب دموکرات کردستان عراق در واکنش به تصمیم صدر گفت: «این تصمیم ما را غافلگیر کرد. ما پیش‌تر از این تصمیم مطلع نبودیم.»

ابراز شگفتی حزب دموکرات کردستان عراق از تصمیم صدر از این جهت اعلام شده که یک روز قبل «هوشیاری زیباری» نماینده حزب دموکرات برای پست ریاست جمهوری گفته بود به نجف رفته و با مقتدی صدر دیدار کرده اسـت و پس از این دیدار این اطمینان را دارد که دو سوم آرا برای کسب پست ریاست جمهوری را در اختیار دارد. زیباری حتی با اطمینان خاطر از احتمال پیروزی‌اش در جلسه رأی‌گیری پارلمان گفته بود که انتخابات اخیر بسیاری از قوانین بازی سیاسی در عراق را تغییر داد. با این حال با تصمیم مقتدی صدر برای تحریم جلسـه روز دوشنبه پارلمان عراق، هنوز مشخص نیست که سرنوشت پست ریاست جمهوری به کجا کشیده خواهد شد!

«تکان قلم» ۴۷ سناتور از زبان مالی

نماینده امریکا اعلام کرد کاخ سفید تضمین نمی‌کند دولت بعدی از برجام خارج نشود

گزارش یک

آزاده‌سادات عطار

دراوج خوش‌بینی‌ها به چشم‌انداز مذاکرات وین، نماینده ویژه امریکا خاطره نامه ۴۷ سناتور امریکا را برای ایران زنده کرد و گفت که دولت امریکا نمی‌تواند تضمین کند که دولت بعدی از توافق احتمالی خارج نخواهد شد. سخنگوی وزارت خارجه امریکا هم برای تهران خط و نشان کشیده و برداشتن تحریم‌ها را بار دیگر با بازگشت ایران به برجام گره زده است.

درست در زمانی که خوش‌بینی‌ها برای دستیابی به توافق در وین به اوج خود رسیده، امریکایی‌ها طبق روال گذشـته سـاز ناکوک می‌نوازند و در حالی که از یک سـو پالس مثبت می‌فرستند، از طرف دیگر دست از درشـت‌گویی بر نمی‌دارند. در آخرین سـاعت روز جمعـه، آنتونی بلینکن، وزیر خارجه امریکا تصمیم دولـت امریکا برای لغو برخـی تحریم‌هـای ایـران را اعـلام کرد. بلینکن چندیـن معافیت از تحریم‌هـا را درباره فعالیت‌های هسـته‌ای غیرنظامی ایـران امضا کرد، که خوش‌بینی‌هـا را افزایش داد. میخائیل اولیانوف، نماینده روسـیه در وین در توئیتر از این کار امریکا استقبال و آن را اقدامی در مسیر درست تلقی کرد: «می‌توان این اقدام را نشانگر این دانست که مذاکرات وین وارد مرحله نهایی شده است.»

با این حـال، رابرت مالـی در گفت‌وگو با سـی ان‌بی‌سـی، بـا تکـرار موضـع ضرب‌الاجلـی دیپلمات‌های امریکایی دربـاره مذاکرات گفت که اگر چه در صـورت احیای توافق هسـته‌ای ایران، واشنگتن تحریم‌های ناسـازگار با برجام را رفع خواهد کرد اما تحریم‌هایی که غیرمرتبط با برنامه هسـته‌ای ایران اسـت، همچنان حفظ خواهد شد. مالی البته تصمیم ترامپ برای خروج از برجام را فاجعه‌بار خوانـد و احیای برجام را به نفع دولت جدید امریکا دانست: «موضع کنونی ما و کشورهای اروپایی این است که بهترین مسیر پیش رو بازگشـت به توافق هسـته‌ای ایران در شرایطی اسـت که ایران آمادگی داشته باشد به طور کامل به تعهداتش بازگردد.»

ند پرایس فراتر از مالی

نکتـه مهم‌تر از نظـر رابرت مالی کـه می‌تواند مذاکرات را تا آستانه شکسـت پیش ببرد، عدم تضمین امریکا برای این است که مجدداً از برجام خارج نخواهد شد. در آستانه امضای برجام، ۴۷ سناتور امریکایی در نامه‌ای کم‌سابقه خطاب به ایران گفته بودند که رئیس‌جمهور بعدی با یک تکان قلم می‌تواند از برجام خارج شود: «توافقی که به تصویب کنگره نرسیده باشد، می‌تواند فقط با یک تکان قلم رئیس‌جمهور بعدی باطل شود و کنگره آینده هم هر زمان لازم دید، قادر است موارد توافـق را تغییر دهد.» حـالا همین بحث را راب مالـی با زبانی هرچند نرم‌تـر تکرار کرده است: «این مسـئله حقیقت دارد که در سیستم ما (امریکا)، ما نمی‌توانیم رئیس‌جمهور بعدی را ملزم کنیم؛ دولت بعدی تصمیمات خود را خواهد گرفت.» البته حسـین امیرعبداللهیـان، وزیر امور خارجه در پاسـخ به خبرنگار فارس درباره اظهارات مالی دربـاره اینکه نمی‌توانیم تضمین دهیم دولت بعدی امریکا به برجام پایبند باشد، گفت: «در میز مذاکرات وین برای لغو تحریم‌ها یکی از موضوعات اصلی ما گرفتن تضمین‌هاست. ما تضمین را در همه سـطوح سیاسـی حقوقی و اقتصـادی مطالبـه کردیم.» وی افـزود: «در بخش‌هایی از آن توافقاتی حاصل شده اما هنوز هیئت مذاکره‌کننده ایران با جدیت اخذ تضمین ملموس را از طرف‌های غربی برای پایبندی آنها به تعهداتی که بر مبنای توافق وین حاصل شود، دنبال خواهند کرد.»

مالی البته بلافاصله بعد از صحبت کردن درباره ممکن نبودن تضمین، به زاویـه اختلاف دولت بایدن با رژیم صهیونیسـتی درباره برجام اشاره کرد و گفـت: «ما همـکاری نزدیکی بـا دولت اسـرائیل داریم اما در خصوص ایـن موضوع با آنهـا اختلاف نظر داریـم. جهان نبایـد اقدامی برای توقف چرخش سانتریفیوژهای ایران انجام می‌داد بلکه این برجام بود که ثابت کرد می‌تواند سـانتریفیوژهای ایران را متوقـف کند و تجربه سه ساله خروج از برجام نشـان داد که سیاست فشار حداکثری برنامه هسته‌ای ایران را تسریع بخشید.»

ند پرایس، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا پا را فراتر گذاشت و در پیامی در شبکه اجتماعی توئیتر نوشـت: «تا زمانی که تهران به تعهداتش ذیل برجام بازنگردد، ما هیچ‌گونه رفع تحریم‌هایی برای ایران نداشـتیم و نخواهیم داشت. ما دقیقاً آنچه را که دولت قبلی انجام داد، انجام دادیم. به شرکای بین‌المللی خود اجازه دادیم به خطرات رو به رشد عدم اشاعه هسته‌ای و ایمنی در ایران رسیدگی کنند.» پرایس پنج‌شنبه گذشته نیز در خصوص روند مذاکرات وین گفته بود: «ما خود را در مجموعه‌ای از شرایط ناگوار می‌بینیم؛ به این معنی که پنجره بازگشت به برجام بسیار بسیار بسته‌تر می‌شود. دقیقاً به این دلیل که وقتی ایران به نقطه‌ای برسد که پیشرفت‌های هسته‌ای‌اش مزایای منع اشاعه‌ای را که برجام منتقل می‌کرد، از بین ببرد، این نقطه‌ای اسـت که دیگر از بُعد منافع امنیت ملی و منافع متحدان و شرکای ما در سراسر جهان، پیگیری برای بازگشت متقابل به پایبندی به برجام معنـا و مفهومی ندارد و ما باید مسیر دیگری را دنبال کنیم.»

تکرار بازی نخ‌نمای نگرانی موشکی

علاوه بـر دولتمـردان، گروهـی از قانونگذاران مجلس نماینـدگان امریکا با ارسـال نامه‌ای به جو بایدن، رئیس‌جمهور امریکا موضوع تکراری نگرانی از پیشرفت‌های موشکی ایران را به میان کشـیده‌اند. این نامه به ابتکار «جو ویلسـون»، رئیس کمیته امنیت ملی در کمیته «تحقیقات جمهوریخواهان» که بزرگ‌ترین فراکسیون این حزب در کنگره امریکا اسـت تنظیم شـده و به امضای پنج قانونگذار جمهوریخواه دیگر رسیده است. در این نامه آمده است: «ما، امضاکنندگان ایـن نامـه، از توانمندی‌هـای رو به پیشـرفت جمهوری اسـلامی ایـران و همچنیـن از نبود راهبردی مشخص برای مقابله با این سامانه‌های دوربرد تهاجمی نگران هسـتیم.» در بخشی از این نامه آمده است: «ما از دولت شما می‌خواهیم تمرکزتـان را علاوه بر توانمندی‌هـای ایران در زمینه پهپاد و حملات نقطه‌زن روی کل زرادخانه موشکی بالستیک ایران و سـامانه‌های ضربتی دوربرد این کشـور مانند راکت و موشـک‌های کروز قرار دهید.» جو ویلسـون علاوه بر این در مصاحبـه‌ای با پایگاه «نشـنال ریویـو» درباره دلایل نگارش ایـن نامه گفت که ایـران اکنون توانمندی‌هـای راهبـردی عظیمـی دارد. آنها در میدان نبرد به سـرآمدی رسـیده‌اند، یعنی مرحله‌ای کـه می‌توانند توان دیگـران را از کار بیندازند. تدکـروز سـناتور جمهوری‌خواه نیز توئیت کرد: رئیس‌جمهور بایدن و مقامات کابینه بایدن - هریس به روزنامه‌ها و مردم امریکا دروغ می‌گویند. آنها به کنگره اطلاع دادند که تحریم‌ها علیـه برنامه هسـته‌ای ایران را لغـو می‌کنند و به روسـیه و چین اجـازه می‌دهند بـه مقامات ایران در سـاخت برنامه تسلیحات هسته‌ای‌اش کمک کنند.

بی‌عملی آژانس

در آژانـس بین‌المللـی انرژی اتمی نیـز رافائل گروسـی رویکرد چندان سـازنده‌ای ندارد. وی در گفت‌وگو با شـبکه العربیه، گفت که رسیدن به توافق طـی روزهای آتی ممکـن اما موضوع پیچیده‌ای اسـت. وی به کلی‌گویـی پرداخت و گفـت: «بدون التـزام ایران و همـکاری همه طرف‌ها توافق هسـته‌ای صورت نخواهد گرفت. از وجود مواد هسته‌ای اعلام نشده در سایت‌های ایران نگران هسـتیم. تاکنون طرف‌ها موفق به توافق نشـده‌اند، اما امیدمان قطع نشـده است، دشـواری‌ها همچنان وجود دارد اما چاره‌ای جز حل یکی پس از دیگری آنهـا وجود ندارد و ما از نزدیک تحولات را دنبال می‌کنیم و منتظر حل و فصل دیپلماتیک هستیم.»

گزارش ۲

تحریک امریکایی با تیتر «روسیه به اوکراین حمله کرد»!

اروپایی‌هـای بیخ گـوش روسـیه می‌گویند نشـانه‌ای از تهاجم روس‌ها به خاک اوکراین وجود ندارد، اما امریکا و رسـانه‌هایش چنان جنجالی به راه انداخته‌اند تا با تحریک مسکو اسـب تروای ناتو را در شـرق اروپا به حرکت درآورند. شـبکه بلومبرگ جمعه شـب با این عنوان که «روسـیه بـه اوکرایـن حمله کرد» آتش جنگ را در اروپا روشـن کـرد؛ ادعایی که خشـم کرملین را برانگیخت. وزیر خارجه امریکا هم تهدید کرد که مسـکو یـا مذاکره کند یـا بـا پیامدهـای وخیـم مواجه شـود.

به‌رغم اظهارات مکرر روسیه مبنی بر اینکه هیچ قصدی برای حمله به کشـورهای دیگر ندارند، آنگونه که از اظهـارات امریکایی‌ها بـر می‌آید، واشنگتن تصمیم خود را برای ورود به جنگی که آینده آن نامعلوم است، گرفته است. با وجود اینکه مقامات اوکراین و روسـیه آمادگی خود را برای ازسرگیری مذاکرات اعلام و اروپایی‌ها هم از آن استقبال کرده‌اند، رسانه‌های امریکایی جنگ را شروع کرده و آینده آن را نیز پیش‌بینی کرده‌اند. با تداوم جوسازی‌های مقامات و رسانه‌های غربی درباره حمله قریب‌الوقوع روسـیه بـه اوکراین، شبکه «بلومبرگ» جمعه شب تیتر زد «روسیه به اوکراین حمله کرد» و یک فیـد اخبار لحظه به لحظه را بـه آن اختصاص داد. اولـگا لوتمن، تحلیلگر روس به روزنامه نیویورک‌پست، گفت: «به وب‌سـایت بلومبـرگ رفتم و اخبـار فوری را دیدم اما می‌دانسـتم که صحت نـدارد زیرا با اوکراینی‌ها در تعامل هستم و یکی از اولین افرادی هستم که از چنین اتفاقی باخبر می‌شود. این کار بسیار عجیب است و اشتباه بزرگی است که این مسـئله القا شـود که این یک حمله در مقیاس بزرگ است و همه را وحشت‌زده کرد.» سخنگوی بلومبرگ در بیانیه‌ای اعلام کرد: «ما تیترها را برای سناریوهای مختلف آماده می‌کنیم و یکی از این تیترها به صورت ناخواسته روی وب‌سایت ما قرار گرفت و ما عمیقاً بابت این اشتباه متأسفیم». این خبر جعلی که بسیاری از مخاطبان این شبکه را وحشت‌زده کرده بود، خشم مقامات روسیه را نیز برانگیخت. به گزارش خبرگزاری تاس، دیمیتری پسـکوف، سـخنگوی رئیس‌جمهور روسیه روز شنبه در واکنشی تند به فضاسـازی رسانه‌های غربی گفت: «از این پس ممکن است کاخ کرملین به‌جای «اخبار بلومبرگ» از لفظ «اخبار جعلی» استفاده کند.» این مقام روس هشدار داد: «این نمایشی کامل از خطرناک بودن اوضاع در زمانی است که بیانیه‌های خشونت‌آمیز بی‌پایانی از سوی واشنگتن و لندن و دیگر دولت‌های اروپایی منتشر می‌شوند.» سـخنگوی کاخ کرملین متذکر شد، تیتر غلط این سایت خبری اقدامی تحریک‌آمیز محسوب می‌شـود ولی تأکید کرد که «هرگونه جرقـه‌ای» در ایـن وضعیت پرتنـش می‌تواند خطرناک باشد.

رسـانه‌های امریکایی در هفته‌های اخیر بارها با دامـن زدن به تنش‌های غرب و روسـیه، مدعی شـده‌اند که روسـیه دهها هزار نیروی آماده به حمله را در مرز اوکراین مستقر کرده و قصد دارد این کشور را ضمیمه خاک خود کند؛ ادعایی که مقامات کرملین آن را رد کرده‌اند. حتی مقامات کی‌یف و اروپایی‌ها هم گفته‌اند نشانه‌هایی مبنی بر حملـه قریب‌الوقوع مسـکو وجود نـدارد اما امریکایی‌ها حاضر به عقب‌نشینی از مواضع قبلی خود نیستند و به هر نحوی شده تلاش می‌کنند با لفاظی‌های خود، مسکو را برای تهاجم به اوکراین تحریک کنند.

تنش‌آفرینی واشنگتن

جوسازی علیه روسیه، تنها به رسانه‌های امریکایی ختم نشـده بلکه مقامات این کشـور هم جنگ لفظی خود را تشدید کرده‌اند. به گزارش رویترز، آنتونی بلینکن، وزیر خارجه امریکا شامگاه جمعه در سخنانی با هشدار به مسـکو گفت: «در برابر روسیه دو مسـیر وجود دارد که یکی گفت‌وگو و دیپلماسی برای از بین بردن نگرانی‌های امنیتی یا مقابله با پیامدهای وخیم است.» لحن مقام‌های امریکایی در برابر روسیه از چند روز پیش تغییر کرده و هشـدارها و تهدیدها علیه مقام‌های این کشور را افزایش داده‌اند. حتی مقامات واشنگتن ادعا کرده‌اند که بیشتر از خود اوکراینی‌ها می‌دانند که مسکو آماده حمله است. امریکا به بهانه مقابله با تهدیدات روسیه، نیروها و تسـلیحات خود را راهی اوکراین کرده اسـت؛ اقدامی که می‌تواند به تشدید تنش‌ها بین غرب و روسیه دامن بزند. مسـکو این تحریکات غرب را تهدید برای خود می‌دانـد و هشـدار داده که ارسـال کمک‌های نظامی ناتو به اوکراین، وضعیت امنیتی را در شرق اروپا پیچیده‌تـر می‌کند. به نوشـته خبرگزاری اسپوتنیک، ماریا زاخاروا، سخنگوی وزارت امور خارجه روسیه جمعه شـب در واکنش به ارسال تسلیحات ناتو به اوکراین، گفت: «یک بار دیگر از کشورهای عضو ناتو می‌خواهیم که تشدید تشنج پیرامون درگیری در اوکراین را متوقف کنند و به تأمین تسـلیحاتی و حمایت از کی‌یف به‌عنوان یکی از طرف‌هـای درگیری در شـرق اوکراین پایان دهند.» وی هشدار داد: «افزایش کمک‌های نظامی به اوکرایـن تلاش برای یافتـن راه‌حلی مسالمت‌آمیز برای درگیری در منطقه دونباس را پیچیده‌تر می‌کند. همه این کمک‌ها به دست طرفی از جنگ در اوکراین می‌رسد که می‌گویند در آنجا همه را بکشـید، کسانی که نمی‌خواهند شـاهد باشـند بیرون کنید و از شـر کسانی که سرپیچی می‌کنند خلاص شوید.»

دهه فجر ۱۴۰۰
انقلاب ما
بین‌الملل

تولد حزب‌الله از دل انفجار سال ۵۷

شمشیر انقلاب بیخ گوش تل‌آویو

فرشید پرهام

با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۵۷ (۱۹۷۹) حمایت جمهوری اسلامی از جنبش‌های آزادیخواه و گروه‌هایی که سلاح مبارزه با رژیم صهیونیستی را به دست گرفته بودند در دستور کار قرار گرفت و بذر اولیه گروه‌های مقاومت در لبنان کاشته شد.

گروه‌های مقاومت لبنان به ویژه «جنبش امل» پیش از پیروزی انقلاب اسـلامی، تحت رهبری امام موسـی صدر بنای مبارزه با صهیونیست‌ها را گذاشـته بودند. پس از انقلاب با حضور برخی چهره‌های مشـهور ایرانی از جمله شـهید مصطفـی چمران و سیداحمد خمینی در بین مبارزان لبنانی، مبارزات گروه‌های لبنانی با حمایت‌های ایران وارد مرحله جدیدی شد. درحالی که ایران در دهه ۱۹۸۰ درگیر جنگ با رژیم بعث عراق بود، رژیم صهیونیستی اشـغالگری در خاک لبنان را کلید زد. با حمله اسرائیل به لبنان، شماری از نیروهای ایرانی برای کمک به گروه‌های مقاومت راهی لبنان شدند. برخی اعضای جنبش امل شروع به تشکیل یک گروه اسلامی تحت حمایت ایران کردند که هسته «مقاومت اسلامی» را تشکیل داد که سرانجام به حزب‌الله تبدیل شد و دفتر سیاسی این جنبش در سال ۱۹۸۳ شروع به کار کرد.

تجاوز رژیم صهیونیستی به خاک لبنان در سال ۱۹۸۲، در واقع آغاز مقاومت اسلامی از سـوی حزب‌الله بود. با توجه به اینکه در جنگ‌های قبلی، سرزمین‌های عربی اشغال شده بودند، وظیفه جهان اسلام برای آزادسازی آنها نیز مطرح بود. امام خمینی هم با بیان اینکه «اسرائیل یک غده سرطانی است»، بحث آزادسازی فلسطین و سرزمین‌های اسلامی را مطرح کردند. به همین منظور، تجربیات نظامی نیروهای مقاومت تحت حمایت و زیر نظر سپاه پاسداران انقلاب اسـلامی به سرعت رشـد کرد. جنگ لبنان با اسرائیل در سـال ۲۰۰۰، اولین آزمون جنگی حزب‌الله بود و در مدت ۱۸ سـال، نیروهای این جنبش توانمندی‌های زیادی را به دست آورده بودند که در نهایت توانستند دشمن صهیونیستی را از خاک لبنان بیرون کنند.

حزب‌الله که در ابتدا یک گروه چریکی سـازمان‌نیافته در جنوب لبنان بود، با گذشت زمان، در تاکتیک‌های خود پیشرفت کرد و در اوایل دهه ۱۹۹۰، با حمایت سوریه و ایران به عنوان گروه پیشرو و قدرت نظامی ظاهر شد و مبدع فعالیت چریکی در جنوب لبنان شد. جمهوری اسلامی بر اساس اصل حمایت از مظلومان جهان، حزب‌الله را نوک پیکان مبارزه علیه اسـرائیل به حسـاب آورد و حمایت معنوی از آن را در سرلوحه سیاست‌های خود قرار داد.

رهبران و اعضای حزب‌الله، به تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر صحنه اجتماعی لبنان، به خصوص بر شیعیان این کشور اذعان دارند و با افتخار از آن یاد می‌کنند. سید ابراهیم الامین، سخنگوی حزب‌الله در دهه ۱۹۸۰ گفته بود: «صدور انقلاب به معنای تسلط نظام ایران بر ملت‌های منطقه خاورمیانه نیست، بلکه به معنای تجدید حیات اسلامی منطقه است، تا آنچه بر این ملت‌ها مسلط می‌شود، اسلام باشد». اصلی‌ترین ویژگی حزب‌الله در مقایسه با دیگر گروه‌های اسلام‌گرا، پذیرش کامل نظریه ولایت فقیه و رهبری امام خمینی است. سیدحسن نصرالله، دبیرکل حزب‌الله در خصوص پیروی این گروه از رهبری امام خمینی گفته است: «از نظر ما، امام خمینی مرجع دینی، امام و رهبر به تمام معنای کلمه اسـت. همان گونه که هر رهبر بزرگ دینی در هر کیشـی در جهان این گونه است، اما امام برای ما بیش از این است، ایشان سمبل و نماد انقلاب علیه طاغوت‌ها، مستکبران و نظام‌های استبدادی است. بدین ترتیب امام خمینی برای ما بیش از یک سـمبل دینی مطرح است، این رابطه روحی و معنوی بین ما و امام، حتی قبـل از تجاوز نظامی اسرائیل در سال ۱۹۸۲ نیز وجود داشت.» از طرفی، بهره‌برداری حزب‌الله از نماد و سمبل‌های مذهبی شیعه، برای انتقال پیام‌های انقلابی، جلوه دیگری از تأثیرپذیری این حزب از انقلاب اسلامی ایران است. استفاده از نمادهایی چون مسئله عاشورا، حزب‌الله را در انتقال پیام‌های مربوط به جهاد، شـهادت، استقامت و تحمل مشکلات و مصائب توانمندتر می‌سازد.

مدل حزب‌الله از انقلاب ایران تا حدی است که در محافل داخلی لبنان و نیز در منطقه و جهان، به ایـن حزب به عنوان یک حزب ایرانی نگریسـته می‌شـود و همواره این اتهام به حـزب‌الله زده می‌شود که سـاخته دست ایرانیان اسـت اما این ادعاها در حالی است که جمهوری اسـلامی تنها گروه‌های نامنظم مقاومت در لبنان را سـازماندهی کرد و به آنها این اعتماد به نفـس را داد تا در برابر اشـغالگران از خود دفاع کنند. حزب‌الله که در ابتدا تنها مسئولیت دفاع از بخش کوچکی از جنوب لبنان را برعهده داشت، اکنون به چنان قدرتی دست پیدا کرده که حمایت از تمام خاک لبنان را وظیفه خود می‌داند و سخنرانی‌های سیدحسن نصرالله، در مناسبت‌های مختلف، تن دشمنان لبنان را به لرزه در می‌آورد تا در محاسبات خود علیه مقاومت اشتباه نکنند.

ایران در جنـگ سی‌وسـه‌روزه ۲۰۰۶ بیـن حـزب‌الله و رژیم صهیونیسـتی، کمک‌های معنوی و نظامی خود را به گروه‌های مقاومت ادامه داد و در سـایه همین حمایت‌ها بود که در نهایت رژیم اشغالگر برای کاستن از تلفات خود، ناگزیر به توقف جنگ تن داد. نیروهای حزب‌الله که هر روز ورزیده‌تر از قبل می‌شدند و در جنگ با اسرائیل توانایی‌های زیادی را کسب کرده بودند، با شروع جنگ سوریه وارد آزمونی بزرگ‌تر شدند و در کنار ارتش سوریه و نیروهای ایرانی، توانستند گروه‌های تروریستی را شکست دهند. جنگ سوریه نیروهای حزب‌الله را توانمندتر از قبل کرد تا جایی که صهیونیست‌ها اعتراف کردند که با بازگشت پیروزمندانه نیروهای حزب‌الله از سوریه به لبنان، نفوذ این گروه در همه سطوح لبنان افزایش خواهد یافت و تلاش برای تضعیف و مقابله با جایگاه آن در بین لبنانی‌ها سخت‌تر خواهد شد.

با گذشت ۳۹ سال از تأسیس حزب‌الله لبنان که تحت تأثیر گفتمان انقلابی ایران انجام شـد، اکنون این جنبش به چنان بازدارندگی نظامی در برابر دشمن صهیونیستی دست پیدا کرده که مقامات تل‌آویو فکر هرگونه رویارویی با آن را از سـر خود بیرون کرده‌اند. مقامات تل‌آویو اعتراف می‌کنند که در صورت جنگ تمام عیار، حزب‌الله روزانه ۲ هزار موشـک به سـرزمین‌های اشغالی شلیک خواهد کرد و همه شهرهای صهیونیست‌نشـین در تیررس این جنبش قرار دارند و همه این دسـتاوردها در سـایه حمایت‌های سیاسـی و معنوی ایران به ثمر رسیده اسـت. دشمنان مقاومت تلاش زیادی کرده‌اند با دامن زدن به سنت جاهلی عرب و عجم، بین ایران و حزب‌الله شکاف عمیقی ایجاد کنند اما روابط دوطرف چنان به هم پیوند خورده که این حربه‌ها توان گسست آن را ندارند. علاوه بر این، توان حزب‌الله از عرصه نظامی فراتر رفته و در سال‌های اخیر این جنبش در عرصه سیاسی نیز به قدرتمندترین حزب در بین لبنانی‌ها تبدیل شده است تا جایی که شیخ‌نشین‌های عربی به تبعیت از امریکا و اسرائیل، همه توان خود را به کار بسته‌اند تا حزب‌الله را از عرصه سیاسی لبنان کنار بزنند اما همه این تحرکات به شکست انجامیده است.